

Πραγματεύσασθε έως ἔρχομαι (Λουκ. ιθ', 13).

ΠΑΝΔΑΙΣΙΑ

ΗΘΙΚΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ: 1-η ΚΑΙ 15-η ΕΚΑΣΤΟΤ ΜΗΝΟΣ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΛΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΔΙΑΦΕΡΟΝ ΚΑΛΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΥΠΟ

Δ. Χ' ΔΑΝΙΗΛ

... Δραστηκώτερον ἄλλο μέ-
σον εἰς φανερώσιν τῆς ἀλη-
θείας παρὰ τὴν τυπογραφίαν
νὰ ἐπινοηθῇ ἦτον ἀδύνατον.
(Κοραῖς «Συνέχ. ἱερ.» σελ. 427)

ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Ἡ 3η 8 σελ. 25 φρ.
Ἡ 4η 15 " 15 "
Ἡ 5η 0.25 "

Μελέται ἐπιστημονι-
καί, κοινωνικαί καὶ δι-
δακτικαί, σύμφωνα
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ
Περιοδικοῦ, κατα-
χωρεῖνται.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΠΡΟΪΑΗΡΩΤΕΑ

Ἑσωτερικοῦ φρ. 6
Ἐξωτερικοῦ φρ. 7

Τὰ πρὸς δημοσίευσιν
ἔγγραφα δὲν ἐπι-
στρέφονται.

Διευθυνσις: Rédaction de la Revue grecque «Πανδαίσις» — VARNA (Bulgarie).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ Χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐν Γαλλίᾳ: ὑπὸ Ἰ. Σκαλτσούνη. (Συνέχεια καὶ τέλος).—Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου. —Ἄσκη Λαζάρου. Ἡγεμόνος Σερβίας πεσόντος ἐν Κοσσυφοπο-
δίῳ. (Συνέχεια καὶ τέλος).—Σημειώματα περὶ τῆς Μητροπόλε-
ως Σισανίου. (Συνέχεια).—Ἐντυπώσεις ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Ὁ Δι-
ονύσιος Ταβουλάρης.—Οἱ δικηγόροι τῆς Ἀμερικῆς.—Ἀγγεῖα.
—Παράρτημα: «Τριάκοντα ἔτη ἐντὸς τῶν χειρῶν» τῆς Ἀνα-
τολῆς» (Συνέχεια).

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ
ΥΠΟ Ἰ. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

II

Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπέστηρα πολλάκις καὶ διὰ μακρῶν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινού καὶ κατέστησα αὐτὸ ἀντικείμενον ἰδίᾳ μελέτης διὰ τοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως». Ἐνῷ δὲ αἱ ρυσι-
ωγωγαστικαὶ ἔρευναι καὶ ἐκζητήσεις ἐξηλεγχον τὸ
ἀσύστατον καὶ πεπλανημένον τῶν περὶ ἀρχῆς τῆς ζωῆς ὕλιστι-
κῶν θεωρημάτων, οἱ διαπρεπέστεροι τῶν δημοσιολόγων καὶ φι-
λοσοφούντων ὑπεραπελογούντο τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, ὅτε
μὲν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν,
ἄλλοτε δὲ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν, ἀκριβοῦν-
τες τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν τῆς ἡθικῆς καὶ πάσης κοινωνικῆς προ-
όδου ἀπὸ τῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἐνισχύσεως τῶν ἀρχῶν τῆς χρι-
στιανικῆς φιλοσοφίας.

Γνωστὸν ὅτι τὰ συναποτελοῦντα τὸ Γαλλικὸν Ἰνστιτούτον
τεσσαράκοντα μέλη λαμβάνονται ἀπὸ τῶν ἐγκριτωτέρων τῶν ἐ-
πιστημῶν καὶ τῶν περὶ τὰ γράμματα διαπρεπόντων. Ὁ ἀνα-
φέρω ἐνταῦθα ἀπὸ μνήμης τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ Ἰνστι-
τούτου, ὅσα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξέδωκαν συγγραφεὶς πρὸς
ὑποστήριξιν τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος ἢ πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀ-
πόδειξιν τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας.

Α'. Γουζώτος. Ἀποχωρήσας ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ
πολιτικοῦ σταδίου μετὰ τὴν πώσιν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου,
ἐπεδόθη εἰς τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ μελέτας περὶ τῆς ἐπιδράσεως
τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν καὶ περὶ τοῦ θε-
μελιώδους αὐτοῦ δόγματος, τῆς ὑπερκοσμίου τρυφῆς ἐκπορέυ-
σεως τοῦ Θεμελιώδους τῆς ὁριστικῆς ὁρθοσκευτικῆς πίστεως τῆς
ἀνθρωπότητος Ἐδημοσίευσεν εἰς τρεῖς τόμους τὸ ἐξαχόμενον τῶν
μελετῶν αὐτοῦ συμπερίων ὑπὲρ τοῦ δόγματος τοῦ ὑπερκοσμίου
καὶ τῆς ἀδυνατικότητος τοῦ ἐξηγησάσθαι τὴν χριστιανικὴν πίστιν διὰ
τῶν συνήθων νόμων τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Β'. Βαρθολομαῖος Σαλίν-Γιλαίρ. Κατὰ τὸ ἔτος
1889 ἐξέδωκε σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν, «ἡ φιλοσοφία ἐν
ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ὁρθοτικῆς».
Ὁρίζων ὁ συγγραφεὺς τὰ ὅρια τῆς ὁρθοτικῆς καὶ τῆς φιλοσοφί-
ας καὶ τὰς μεθόδους, καθ' ἃς προβαίνουσιν εἰς τὴν ἐκζητήσιν
τῆς ἀληθείας, αὕτη μὲν ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ καθαροῦ ἀνθρωπι-
νοῦ λόγου, ἡ δὲ πρώτη ὑπὸ τῶν ὁρθοσκευτικῶν δογμάτων καὶ ἱ-
στορικῶν παραδόσεων, ἀποδεικνύει ὅτι ἐπὶ τῶν ζητημάτων περὶ
δημιουργίας καὶ περὶ πνευματικότητος καὶ ἀθανασίας τῆς ἀνθρω-
πίνης ψυχῆς, ἀμφοτέραι καταλήγουσιν εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα.

Γ'. Βαλλών. Ἐδημοσίευσεν διαφόρους συγγραφεὶς πρὸς
ἱστορικὴν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς ἀ-
νασκευὴν τῆς σχολῆς τῶν κριτικῶν ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῶν δοξα-
σιῶν τοῦ Ἑρρίστου Ῥενάν.

Δ'. Περρώ. Μελέτας περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς δι-
αφώτισιν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ε'. Καρό. Καθηγητὴς τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν, ἐ-
δημοσίευσεν διαφόρους συγγραφεὶς πρὸς ἀνασκευὴν τῶν ἀντιορ-
σκευτικῶν δοξασιῶν καὶ τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ»,
ἐν ᾗ ἀνασκευάζει τὰς ὕλιστικὰς καὶ πανθεϊστικὰς δοξασίας, ἐξ-
ελέγγει τὰς ἀντιρροίας τοῦ Ἑρρίστου Ῥενάν καὶ τὸ κενὸν τῶν
λόγων τοῦ περὶ παντὸς ὁρθοσκευτικοῦ ζητήματος, καταλήγει δὲ
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ εἰς καθαρὴν φιλοσοφικὰ συμπεράσματα
περὶ Θεοῦ καὶ ἀθανασίας ψυχῆς ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ χρι-
στιανικὸν δόγμα.

στ'. Φέγε. Ὁ διαπρεπέστερος τῶν ζώντων ἀστρονόμων.

Ἐδημοσίευσε συγγραφήν περὶ «Δημιουργίας τοῦ κόσμου», ἐν ᾗ υποβάλλει εἰς κριτικὴν ἔρευναν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν πάντα τὰ περὶ κοσμογονίας συστήματα, ἀρχαῖα τε καὶ νέα, καταλήγει δὲ λέγων «Δὲν κινδυνεύομεν νὰ περιπέσωμεν εἰς πλάνην ἀποδίδοντας τὴν Δημιουργίαν εἰς τὸν Ὑψίστον Νοῦν. Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα καὶ νοοῦμεν τὸ δόγμα τῆς παραδόσεως Θεοῦ παντοδύναμος, Δημιουργὸς οὐρανοῦ καὶ γῆς». (Εἰσαγωγή).

ζ'. Β ρ ο λ ο ῦ. Ἐξέδωκε παντάτομον συγγραφήν περὶ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα. Ἐν τῷ πονήματι τούτῳ ἀκριβοῦνται μετὰ πολλῆς ἐπιστασίας καὶ κριτικῆς δεξιότητος πάντα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ὅσα περιφανῶς ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὁρμίζονται ἡ κατάργησις τῆς δουλείας, ἡ ὁσιότης καὶ ἀγνότης τῆς ἐργανώσεως τῆς οἰκογενείας, ὁ περιορισμὸς τῶν καταχρήσεων καὶ ἀθεμιτῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀρχαίων ἡγεμόνων καὶ ἐν γένει ἡ θεμελίωσις τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

η'. Α ἱ μ ῖ λ ι ο ς Ὁ λ ι β ῆ ρ ο ς. Ἐδημοσίευσε διάφορα σπουδάζματα περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας. Ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸν Ὀλιγιέρων δύναται νὰ ᾖ ὁ μέγας παράγων τῆς ἠθικῆς τῶν λαῶν παιδείσεως, τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κράτους τοῦ νόμου καὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀναξωπυρήσεως παντὸς γενναίου καὶ ἰδεώδους ὁρονήματος.

θ'. Α θ ὁ λ φ ο ς Φ ρ ᾶ ν. Πρὸς συναρισμολόγησιν τῶν ἀρχῶν τῆς κριτικῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων περὶ πνευματικότητος καὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἐξέδωκε δύο συγγράμματα τὸ μὲν νέος ἔτι ὢν ὑπὸ τὸν τίτλον «Φιλοσοφία καὶ Θρησκεία» τὸ δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1890 ὑπὸ τὴν, ἐπιγραφὴν, «Νέα σπουδάζματα κριτικῆς φιλοσοφίας».

ι'. Τ ο ῦ λ ι ο ς Σ ι μ ῶ ν. Ὁ περικλεῆς οὗτος ἀνὴρ ἐξέδωκε πρὸ τινος τὴν συγγραφήν αὐτοῦ περὶ «Φυσικῆς Θρησκείας», ἐν ᾗ ἔθετο τὰ ἐξῆς ζητήματα:

Τίς εἶναι ὁ ἄρακτῆρ, τίς δὲ ἡ ὑπόστασις τῶν περὶ Θεοῦ καὶ δημιουργίας πεποιθήσεων τῆς ἀνθρωπότητος;

Ὁ Θεὸς εἶναι ἄρα γε ἀρχὴ τῶν ὄντων ἀλλοτρία τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθέντος κόσμου;

Ὁ Δημιουργὸς ἔθετο εἰς τὸν ἀνθρώπου νόμον ἠθικότητος καὶ δοκιμασίας;

Ὁ Θεὸς καὶ Δημιουργὸς ἐπιρρᾶσσει ἡμῖν ἄλλην ζωὴν μετὰ τὴν ζώην, ἣν διανύομεν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης;

Καθ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὸν βίον, βλέπομεν φίλους καὶ συγγενεῖς ἀποθνήσκοντας ἐνώπιόν μας· καὶ τὰ μὲν σώματα αὐτῶν θέτομεν εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ποῦ ἄρα γε πορεύονται; Ἀποχωρίζομεθα διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν θνησκόντων; Δὲν ὑπάρχει τι πέραν τοῦ τάφου;

Τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπορριπτόμενον περὶ τῶν ζητημάτων τούτων, οἱ ἀποδεχόμενοι τὸ Εὐαγγέλιον ὡς θεῖον ἀποκάλυψιν ἐπαπαύονται ἐπὶ τῇ πεποιθήσει καὶ τῇ πίστει αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὸν Χριστιανισμὸν ὡς θεῖον ἀποκάλυψιν ἢ οἱ θέλοντες νὰ λύσωσι τὰ προταθέντα ζητήματα διὰ μόνης τῆς λογικῆς, ἀνεξαρτήτως πάσης παραδόσεως, πρέπει ἄρα γε νὰ περιπέσωσιν εἰς τὴν ἀπιστίαν ἢ εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν; Δὲν ὑπάρχει ἄρα γε λογικὰς τις σύνδεσμος μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ; Ναι, ὑπάρχει, λέγει ὁ Σιμων. Ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ

μορφώσῃ λογικὰς καὶ στερεὰς πεποιθήσεις ἐπὶ τῶν τεθέντων ζητημάτων, αὗται δὲ ἀποτελοῦσι τὴν φυσικὴν ἠθρῆσιν αὐτοῦ. Ἐν ὅλῃ τῇ συγγραφῇ περὶ φυσικῆς θρησκείας συζητεῖ τὰ τεθέντα ζητήματα ἀνεξαρτήτως πάσης παραδόσεως θρησκευτικῆς καὶ παντὸς δόγματος, διὰ δὲ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως καὶ διὰ τοῦ καθαροῦ καὶ πρακτικοῦ λόγου καταλήγει εἰς τὴν διδομένην ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου λύσιν.

Ἀλλ' ὁ Σιμων μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν ἐκπόνησιν καὶ δημοσίευσιν τῆς θεωρητικῆς ταύτης συγγραφῆς ἐπελήρθη καὶ τῆς μελέτης καὶ ἐξελέγξας τῶν τελευταίων ἐν Γαλλίᾳ συμβάντων, ὅσα συνδέονται μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ βίου.

Τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ἀποδεχόμενης νομοθετικὰ τινα καὶ διοικητικὰ μέτρα, συντείνοντα εἰς τὴν ἀπονέκρωσιν τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων καὶ πεποιθήσεων, ὁ Ἰούλιος Σιμων μετὰ τῶν ἐπιρριπτόμενων μελῶν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας σφοδρὰν ἠγείρει ἀντίστασιν καὶ διαμαρτυρίαν, διὰ δὲ τῶν ἐν τῇ Γερουσίᾳ λόγων του καὶ πολλῶν συγγραμμάτων του ἐδίδαξε καὶ διὰ μακρῶν ἀπέδειξε «ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι τὸ συνεκτικὸν τῆς κοινωνίας ἔρεισμα, διότι αἱ ἐνδόμυχοι θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις διαμορφώνουσι τοὺς ἀγαθοὺς πολίτας καὶ τὰ εὐδαίμονα καὶ μεγάλᾳ ἔθνη». Δημοκρατικὸς ἐκ τῶν ἀρχαίων, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς κυβερνῶντας τὴν Γαλλίαν, μεθ' ὧν ἄλλοτε συνειργάσθη πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, «τί ἐκάμαμεν, ἔλεγε, τί ἐκάμαμεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη; Ἐρείπια, οὐδὲν ἄλλο ἢ ερείπια. Ἐταπεινώσαμεν τὰ ἔξοχα πνεύματα, υποβαλόντες αὐτὰ εἰς τοὺς ὄχλους, τὰ δὲ πλήθη καταθλιβόμενα καὶ κακοποιούμενα διὰ τοῦ κλονισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν πεποιθήσεων». Οἰκτείρων τὰ θεσπισθέντα ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας διὰ τὴν δημοσίαν παιδείαν, «κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἔγραψεν ὁ Σιμων, συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα, ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρξῃ κοινωνία ἀθῶων· ἥδη δὲ ὅπως εὐχαριστήσωμεν τοὺς ὑλορρονοῦντας, ἐπιχειροῦμεν νὰ κάμωμεν τὸ πείραμα. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐννοοῦμεν τὸ Κράτος ὡς τὸ ἐννοοῦσιν οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἀρνήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἡ πολιτεία δὲν ἀποδέχῃται τὴν ὑπαρξίν αἰωνίας δικαιοσύνης καὶ τῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἀπορρέει, τὸν Πατέρα τουτέστι καὶ δημιουργὸν τοῦ παντὸς, οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ προστατεύῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ τιμωρῇ τὸ ἐγκλημα». Ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Γερουσίας ἀγορεύων κατὰ τινος τῶν περὶ ἐκπαιδεύσεως νομοθετημάτων, εἰς ὃ ἐγένετο λόγος περὶ ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας τῆς ἠθικῆς, ἔλεγεν: «ἐγγράψατε εἰς τὸν προτεινόμενον νόμον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἶπατε ὅτι τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ διδάσκοντος ἔσται ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἰσχύος τοῦ καθήκοντος τῶν μαθητευομένων πρὸς τὸν Θεόν». Ὅριζον ἄλλοτε τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τῆς ὑλοδοξίας, «οἱ ἐργάται τῶν πόλεων, ἔλεγε, προβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ σλαβτικισμοῦ εἰς τὸν μηδενισμὸν καὶ ἀπὸ τούτου ὁδηγοῦνται εἰς τοὺς ἐμρῶλους σπαρχμούς. Οἱ ἐργάται τῶν ἐξοχῶν διατηροῦσιν εἰσέτι ἀναλλοιώτους τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν πεποιθήσεις. Δὲν ἀπέμαθον εἰσέτι νὰ ἐπικαλῶνται τὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἀμα καὶ οὗτοι διδασκῶσι τὴν ἀθείαν, θὰ ἔχωμεν τὴν Κοιμωμένην εἰς τὰς ἐξοχάς, ὡς τὴν εἶχομεν εἰς τὰς πόλεις».

Οὕτως ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς Γαλλίας σοφῶν περὶ τὰς φιλοσοφικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστήμας, δέκα ἐργάζονται πρὸς ἀνακτεῖν καὶ ἀπὸκρῶσιν τῶν ἀντιθρησκευτικῶν διδασκαλιῶν καὶ θεωρημάτων.

Μακρὸν θὰ ἦτο, ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ ὑποδείξω πάσας τὰς λοιπὰς δημοσιευθείσας συγγραφὰς ὑπὸ μὴ ἀκαδημαϊκῶν, τὰς ὑπὸ τῶν συλλόγων γενομένας ἐργασίας, τὰς δημοσιευομένας ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀνοσίων προσπαθειῶν, ὅσαι καταβάλλονται πρὸς ἀποπλάνησιν τῆς θρησκευτικῆς τοῦ λαοῦ συνειδήσεως. Θὰ ὑπομνήσω μόνον ἐνταῦθα σπουδαίαν συγγραφὴν, «Τὴν τρόπῳ ἐδράζονται παρὰ τοῖς λαοῖς ἐλευθερίαι». Τὸ σπουδαῖον τοῦτο πόνημα ἐπεθύμουν ν' ἀνεγίνωσκον πάντες οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς διὰ μακρῶν φιλοσοφικῶν ἀναλύσεων καὶ ἱστορικῶν γεγονότων ἀποδεικνύει μετὰ περιφανοῦς ἐναργείας τὰς ἐπομένους ἀληθείας. Λαοὶ ἀνακτῆσαντες τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν καὶ χειραφρέτησιν δὲν δύνανται νὰ διατηρήσωσιν αὐτὴν οὐδὲ νὰ προκόψωσι καὶ προοδεύσωσιν ὑπὸ τὸ κράτος ἐλευθέρων πολιτευμάτων, ἐὰν οἱ θεομοὶ αὐτῶν, ἡ κοινωνικὴ διοργάνωσις καὶ ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις δὲν ἐμπνέωνται ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, ἀμέσως μὲν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἐκπορευομένου, μεταδιδομένου δὲ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ διὰ τῶν περὶ Θεότητος δογμάτων, διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς πίστεως τῆς ὑπερφυῖς τοῦ Θεοῦ ἐνσαρκώσεως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐμπεδώσεως τῶν παραγγελμάτων τῆς ἡθικῆς ἐπὶ τοῦ ὑπερκosμοῦ κύρους. Δύο εἶναι, κατὰ τὸν Ἀλβέρτου, οἱ κυριώτεροι πολέμιοι καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ λαοσωτηρίου εὐαγγελικοῦ πνεύματος, αἱ ἀσέβεις τῶν ὕλιστῶν καὶ πανθειστῶν δοξασταί, καὶ Ἑκκλησίαι ἀντιστρατευόμεναι εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεμελιωτοῦ τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευματος καὶ παραγνωρίζουσαι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν. Ἑκκλησίαι ὑπερπηδῶσαι τὴν ὁλῶς πνευματικὴν καὶ ἡθικὴν αὐτῶν ἀποστολὴν, μὴ ζωοποιοῦσαι δὲ τὰς ἑορτάς καὶ ἀκολουθίας διὰ τῆς ἀδιαλείπτου διδασκαλίας καὶ δι' ὑποδείγματων ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος τοῦ κλήρου, οὐδόλως ἐκπληροῦσι τὸν προορισμὸν αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς πρῶτος ἐδίδαξεν ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πραγματουμένη καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει διὰ τῆς πίστεως καὶ διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως εἶναι ὁ τελικὸς σκόπος τοῦ ἀποκαλυφθέντος θρησκευματος. «Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου». Ἡ διάπλασις τῆς καρδίας τῶν πολιτῶν διὰ χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ δογμάτων δύναται μόνη νὰ διαμορφώσῃ ἡθὴ καὶ χαρακτήρας ἐξασφαλίζοντας τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων, ὧν ἄνευ νόμοι καὶ θεομοὶ εἶναι ὅλως ἀνίσχυροί πρὸς ἐμπεδῶσιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου τῶν λαῶν.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ὑπουργὸς τῶν ἑξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας κ. Μπάλφουρ, τὸν παρελθόντα μῆνα Μάρτιον ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν ἐπιτροπὴν τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποτελομένη ὑπὸ τοῦ Ἀβερὸν, ἐπισκόπου τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν κ. κ. Κούρτνεϋ καὶ Στήδ ἐξέθιξε τὸ ἀντικείμενον τοῦ διαβήματος αὐτῆς, ὅπερ ἦτο νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς μεγάλης κινήσεως τῆς δημοσίας γνώμης, ἥτις ἐπῆλθεν ἐν Ἀγγλίᾳ κατ'

ἀκολουθίαν τῆς ὑπὲρ τῆς παγκosμοῦ εἰρήνης εὐγενoῦς καὶ φιλανθρωποῦ πρωτοβουλίας τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, ὅπως ὁ κόσμος καταθέσῃ τὰ ὅπλα καὶ δώσῃ οὕτω εἰς τοὺς λαοὺς τῆς ὑψηλοῦ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ βιομηχανικά, ἐμπορικά ἐκπαιδευτικά καὶ γεωργικά ἔργα.

Ὁ κ. Μπάλφουρ δεξιούμενος ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἑξωτερικῶν τὴν ἐπιτροπὴν ἀπήντησε ὡς ἑξῆς:

«Τὰ αἰσθήματα ἅπερ μοι ἡρμηνεύσατε καὶ ἅπερ εἶναι ἡ ἡγὼ ἀπάσης τῆς χώρας, δὲν χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς σήμερον ἢ τῆς γῆς, ἀλλ' εἶναι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐρριζωμένη ἐν πάσῃ τάξει τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας. Ἐπίσημοι τιαυταὶ δηλώσεις ἐγένοντο ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ διαφόρων ὑπουργῶν τῶν ἑξωτερικῶν καὶ πρωθυπουργῶν. Ἀλλ' ἔπερ γινώσκω ἐγὼ καὶ πᾶς ἄνθρωπος εἰδὼς κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον τὴν δύναμιν τὴν κινoῦσαν τὴν δημοσίαν γνώμην, εἶναι ὅτι ἡ εἰρήνη ἀποτελεῖ τὸ ὑψιστον συμφέρον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι τοῦ κ. Μπάλφουρ ἀναμνησκουσιν ὑμῖν τὰς ἄλλοτε σοφὰς παρατηρήσεις τοῦ περιφήμου Ἀγγλοῦ Λόρδου Βροῦαμ, ὅστις εἰς ἓνα τῶν ἐν Λίβερπούλῃ ἐκφωνηθέντων λόγων του, ἔκαμε καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην, ὅτι ἐπεθύμει νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς συγχερόνους νὰ φοβῶνται αὐτὸν, ἢ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ καταρῶνται τὸ ὄνομά του ὅτι πρὸ πάντων ἐπιλοτιμεῖτο νὰ θεωρῆται ὡς ὁ φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐκπληκτικὸν ἔργον τοῦ ἐκ Λίβερπούλῃς εἰς Μαγχεστρίν σιδηροδρόμου εἶπεν, «Ὅτε εἶδον τὰ ἐκ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου ἐμπόδια ἐξωμαλισμένα, ὅτε ἐθεώρησα εἶδος θαύματος πρὸ τῶν ἐκπεπληγμένων ὀφθαλμῶν μου,—ὅτε εἶδον τὰ ἔλη, ἐφ' ὧν μόλις ἡδύνατο ἄνθρωπος ἢ κτῆνος νὰ πατήσῃ τὸν πόδα του, κεκαλυμμένα μὲ δρόμον, καὶ βασιτάζοντα βαρεῖας ἁμάξας πεφορτισμένας, οὐ μόνον μὲ ἀναριθμήτους ἐπιβάτας, ἀλλὰ καὶ μὲ πραγματείας τὰς πλέον ὀγκώδεις,—ὅτε εἶδον μεγάλας καὶ ὑψηλάς γεφύρας ἐπ' ἀνωθεν κοιλάδων,—τὸν σιδηρόδρομον 100—120 πόδας κατὰ κάθετον ὕψος ὑπὲρ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ποταμοῦ,—τοὺς βράχους ἐξωρυγμένους, καὶ τὰ ὄρη διατετραπτημένα—τὴν γιγάντιον ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου θριαμβεύουσας μέγαν καὶ μόνιμον θρίαμβον κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως διὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ φιλοπονίας του,—ὅτε ἐθεώρησα ταῦτα πάντα, ἦτο ἄδύνατον ν' ἀπορύγῃ τὰς σκέψεις, αἵτινες ὥρμησαν εἰς τὸ πνεῦμα, ὅχι τὰς περὶ τῶν μεγάλων κατορθωμάτων τοῦ ἀνθρώ-

που, ὄχι τὰς πρὸς θαυμασμόν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ἐπιμονῆς ἢ καὶ ἀνδρίας, οὐκ ἔδειξαν ἀντιπασσόμενος εἰς τὰ ἐκ τῆς ὕλης ἐμπόδια—ὄχι, ἀλλὰ τὴν λυπηρὴν σκέψιν ὅτι ἅπαντες μὲν οὗτοι οἱ θαυμασταὶ ἀγῶνες, οἱ τόσον γόνιμοι ἐπικίνου, ἀλλ' οἱ τόσον γονιμώτεροι δι' ἀρχῶν ἀγαθῶν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅλος οὗτος ὁ εἰρηνικός καὶ ἀθῶος καὶ ὠφέλιμος θρίαμβος κατὰ τῶν στοιχείων καὶ κατὰ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἀπῆρτησαν δ' ἀπάνην μόνον ἐνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν στερλινῶν, δύο δὲ χιλιάδες καὶ πεντακόσια ἑκατομμύρια ἔδαπανήθησαν ἐπὶ τῆς σκληρότητος καὶ τῶν ἐγκλημάτων, εἰς τὴν ἐξ-ἀπλῶσιν τῆς βαρβαρότητος ἐπὶ τοῦ κόσμου, εἰς τὸν σκοτισμὸν τῶν ἐθνῶν, εἰς τὴν δι' αἵματος βαρὴν σχεδὸν ἀπάσης τῆς χώρας ὑπὸ τὸν ἥλιον· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅταν σκέπτομαι ὅτι τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα ἔδαπανήθησαν εἰς τὸν Πόλεμον, τὸ μέγιστον δεινὸν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸ μέγιστον ἐγκλημα περιλαμβάνον πᾶν ἄλλο ἐγκλημα εἰς τὸ ἐπικατάρατον ὄνομά του, — ὅταν λέγω σκέπτομαι περὶ τούτων ἀπάντων, στρέφω εἰς τὰ ὀπισθεν τοὺς ὀφθαλμούς μετ' αἰσχύνης, μετὰ λύπης, μετ' ἀγανακτήσεως, ἐπὶ τῆς τότε πολιτικῆς μας.

Ἐὰν τὰ ἑκατὸν μόνον ἐκ τῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων τούτων ἑκατομμυρίων ἔδαπανῶντο εἰς προαγωγὴν τῶν τεχνῶν τῆς εἰρήνης, καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ πλούτου, ἅπαντα ἡ χώρα ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ νῦν κεκαλυμμένη μὲ ταῖα ἔργα, ὅποια τὰ συνεινῶντα τὴν Λιβερπούλην μετὰ τῆς Μαγχεστρίτζ, καὶ ὁ λαὸς νὰ διάγῃ ἐν ἀνέσει καὶ εὐδαιμονίᾳ, ἀντὶ νὰ καταβαρύνεται μὲ χρέος χιλίων καὶ πεντακοσίων ἑκατομμυρίων λιρῶν στερλινῶν, ἅτινα ἔδανείσθημεν ἀφοῦ ἐξωδεύσαμεν ἄλλα χίλια.

Τοιαύτας παρατηρήσεις ἔκαμεν ὁ μέγας κύτος νομικός καὶ πολιτικός.

Μᾶς βεβαιοῦσιν αἱ θεῖαι. Γραφαὶ ὅτι ὁ καιρὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ, καθ' ὃν ἡ πολιτικὴ τοῦ κόσμου τούτου θέλει μεταβληθῇ ἐξ ὁλοκλήρου, καθ' ὃν αἱ τέχναι τῆς εἰρήνης θέλουσι καλλιεργεῖσθαι παγκοσμίως. Ἡ μέλλουσα αὕτη ἐποχὴ εἰκονίζεται μὲ τὰ ὠραιότατα καὶ προσφύεστερα σχήματα. Τὴν σήμερον ἡ μεγάλη σπουδὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ πόλεμος. Ἀλλ' ὁ καιρὸς ἔρχεται, καθ' ὃν σοφός, δίκαιος καὶ εἰρηνικός βασιλεὺς θέλει ἄρχῃ ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ ἅγιος προφήτης μᾶς λέγει ποῖα θέλει εἶσθαι ἡ πρώτη πράξις τοῦ νέου κυριάρχου. «Καὶ κρίνει ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξελέγξει λαὸν πολύν». Καὶ διατὶ θέλει τοὺς ἐξελέγξει; Διὰ τοὺς ὀλεθρίους πολέμους καὶ διὰ τὴν αἵματοχυσίαν! Καὶ πῶς θέλουσι δεχθῇ τὰ ἔθνη τὴν

ἐπιπλήξιν του; «Συγκόψουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς ὀρέπανα· καὶ οὐ λήφεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν». (Ἠσ. β'. 4). Πόσον ἄπειρος πρέπει νὰ εἶναι ἡ δύναμις, ἡ ἰσχύουσα νὰ παραγάγῃ τοιαύτην μεταβολὴν εἰς τὰ ἔθνη! Ὁ ῥεὺς τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων θέλει ἐξ ὁλοκλήρου μεταβληθῇ· θέλουσι δὲ σκέπτεσθαι μετὰ θαυμασμοῦ περὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης, καὶ θέλουσιν ἀποδίδει αὐτὴν εἰς τὸ ἀληθὲς αἷτιον ὄχι εἰς τὴν ἐξωτερικὴν παιδείαν, — ὄχι εἰς τὴν ἄπιστον φιλοσοφίαν, — ὄχι εἰς τοὺς σοφοὺς νόμους, — ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Εὐαγγελίου, φωτίζοντος τὸν κόσμον, καὶ καθυποτάσσοντος καὶ δι' εὐθύνοντος τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἐκπαιτηγμένοι κάτοικοι τοῦ κόσμου θέλουσι λέγει πρὸς ἀλλήλους, «Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς· ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς· τόσον συντρίψει, καὶ συγκλάσει ὄπλον, καὶ θυρεοὺς κατακλάσει ἐν πυρί». Ἐν ψαλμῷ με'. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ὅποια θραῦσις τειχῶν, ὀχυρωμάτων, φρουρίων, στόλων, καὶ ὀπλων τῶν ὀργάνων τῆς ἀμύνης καὶ τοῦ φόνου—ὅλα θέλουσι ἐξολοθρευθῇ. Πόσον ἐνδοξος ἡ θεὰ αὕτη! Τότε ἀληθῶς ὅλα τὰ ἔθνη εὐφρανθήσονται καὶ ἀγαλλιάσονται, ὅτι Ἐμμανουὴλ ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης κρίνει λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ὀδηγήσει· τότε ἡ γῆ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ εὐλογήσει ἡμᾶς ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ φοβηθήσονται αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Τὰ ὡς ἀνωτέρω εἶναι, νομίζομεν, ἀρκούντως πολλὰ, ὅπως πεισθῇ ὁ καθηγητὴς δὲ Στέγγελ ὁ ἐν τῇ περὶ ἀφοπλισμοῦ συνδιασκέψει ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου, ἀφοῦ οὔτε ἄκρῳ δακτύλῳ ἤψατο τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἱστορικῆς μελέτης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ νὰ παραβάλῃ τὴν ἐποχὴν φθασάντων χρόνων, πλήρων ἀγριότητος καὶ αἱμάτων πρὸς τὴν σημερινήν, διὰ νὰ ἴδῃ τὴν διαφοράν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὅτι οἰκτροτάτα ἠπατήθη εἰς τὰς θεωρίας του, νομίζων ὅτι ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία θεωροῦσι τὸν πόλεμον ἀναγκαῖον καὶ ἐπιβάλλουσι αὐτὸν, ὅτι οὗτος διαδίδει τὸν πολιτισμὸν, ὅτι διατηρεῖ ἐν ἀνθρωπῶ καταστάσει σπουδαιότατον κλάδον βιομηχανίας, ὅτι ἡ καταδικάζουσα τὸν πόλεμον θεωρία, ἕνεκα τῶν φονευομένων ἢ ἀνικάνων καθισταμένων ἀνθρωπίνων υπάρξεων εἶναι ἀτομικὴ καὶ τέλος ὅτι ἡ ἰδέα τῆς παγκοσμίου εἰρήνης δέον δραστηρίως νὰ καταπολεμηθῇ, καὶ πιστεύομεν, ὅτι συνερχόμενος εἰς ἑ-

αὐτὸν ἐκ τοῦ ληθάργου εἰς ὃν τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ αἰωνία εἰρήνη» ἐπέπεσεν σκοτισθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθέν φυλλάδιον, ἐν ᾧ ἀναπτύσσει τὰς ἀνωτέρω θεωρίας του, θὰ ἀποπέμψῃ ἐς Κόρακας καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡμείφθη ἀδράξ ὑπὸ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐργαστασίων τῶν φονικῶν ὄπλων διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἀπατηλάς θεωρίας του.

Ἐν Συναπλῇ 1899.

B. Γ. ΠΥΡΑΑΝΤΗΣ

ΑΣΜΑ ΔΑΖΑΡΟΥ

(ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΣΕΡΒΙΑΣ ΝΗΣΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΩ)

— 10 —

Φωνὴ δὲν ἀποκρίνεται, δὲν ἀπαντᾷ καμμία·
ἀλλ' ὅμως ἡ ἡγεμονίς ἀκούσασα προδίδαι
εὐθὺς, καὶ—«μαῦροι κόρακες, φωνεῖ, ἡ ἀγγελία,
ἣν φέρετε, παρὰ τοῦ Θεοῦ ὡς ἦν» εὐλογημένη.
Εἰπέτε πόθεν ἔρχεσθε; μὴ ἀπὸ τὰ πεδία
τῆς μάχης; ἐκεῖ μάχονται στρατοὶ ἀνδρειωμένοι·
εἰπέτε πότερος νικᾷ; κ' οἱ ἀγγελισφόροι,
—ἀρτίως μέλις ἤλθομεν, Μιλιτσα κλεινοτάτη,
«ἐκ τοῦ πεδίου τοῦ Ἀμσέλ, περὰ ταντας τὰ ὄρη»
«συνεκρατῆθη μάχη χθὲς ἐκεῖ φονικωτάτη.

— 11 —

«Οἱ ἀρχηγοὶ ἐκάτεροι καὶ τῶν μερῶν τῶν δύο
ἀδμοῖως ἐφρονέθησαν. Ἐπέζησαν ὀλίγοι
«τῶν Τούρκων· ἀλλὰ πάντων ρεῦ, τῶν Σέρβων, σοὶ μυνίω,
«καίτοι ζοῦν ἔτι, ἡ ψυχὴ εἶν' ἔτοιμος νὰ φύγῃ·
«οἱ δὲ αἱματόφυρτοι κείνται ἐν τῷ πεδίῳ
«πληγὰς καίριας φέροντες, καὶ ἡ ζωὴ τῶν λήγει». —
Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἤκουε, τὸν νέον Μιλουτίνον
παρὰ τῇ ἐρχόμενον, πιστὸν θεράποντά της,
ὅστις μὲ τὴν ἀριστερὰν ἐκράτει κάτω κλίνων
τὴν τετρακυμένην δεξιὰν ἐφ' ἵππου ἀναβάντης.

— 12 —

Δεκαπεντὰ προσχίονοι πληγαὶ μὲ μακρὰ χεῖλη
σπαρμέναι εἰς τὸ σῶμά του. ὁ ἵππος στάζει αἷμα.
«ὀμῶναι, λάλει, ἐκράξεν ἡ ἄνασσα, ὀμῶναι»
καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἔδραμεν ὠχρὰ μ' ἀλλοῖον βλέμμα.
«Προδότης θύμα ἔπασεν ἡ τῆς πατρίδος στήλη,
«ὁ Εὐγενής μου σύζυγος, τὸ τῆς Σερβίας στέμμα;» —
«Βοήθησον νὰ καταβῶ τὸν ἵππον τὸν γενναῖον
τῇ ἀπεκρίναι· ὁ πιστὸς θεράπων Μιλουτίνος·
«καὶ ὕδωρ εἰς τὸ μέτωπον ἐπίχυσεν τὸ καλόν,
«τὰς δ' ἀθηνεῖς δυνάμεις μου ἔξ ἀνορθώστη οἶνος». —

— 13 —

Νὰ ἀριπεύσῃ βοηθεὶ ἡ ἄνασσα ἐκεῖνον.
Τῷ χεῖρ ὕδωρ δροσερὸν ἐπάνω τοῦ μετώπου·
καὶ τῷ προσφέρει εὐχμῶν καὶ ἀροσέβλων οἶνον,
ἵνα τὰς κεκαμηκυίας του δυνάμεις ἐκ τοῦ κόπου
καὶ τοῦ βέντους ἀῖματος ἐπανακτήσῃ πίνων.

— «Καὶ ἤδη λάλει, ἐκράξεν μετ' ἀνητύχου τρόπου,
«πῶς ἔπασεν ὁ ἡγεμὼν, καὶ πῶς ὁ σεβαστός μου
«πατήρ Ἰούγκος; κ' οἱ οἱ αὐτοῦ Ἰουγκοβίται;
«πῶς ὁ τοῦ Βάνου, καὶ Μιλό; καὶ Βούκης ὁ γαμβρός μου,
«πῶς ἔπασαν; ὡς ἤρωες, καὶ ὅπως τοῖς προσήκει;» —

— 14 —

— «ὦ ἄνασσα, ἀπήντησεν ὁ Μιλουτίν ἀθύρως·
«πάντες αὐτοὶ καλύπτουσι τῆς μάχης τὸ πεδίον.
«Ὅπου δ' αὐτὸς ὁ Λάξαρς ἐπλήγη θανασίμως,
«συντετριμμένων ἀναμῖξ δερμάτων, ἀκοντίων
«κ' ἄλλων ὅπλων αἵρεται σωρὸς ἐκεῖ πενθήμως.
«πλὴν μεῖζων εἶν' ὁ ἀριθμὸς τῶν Σερβικῶν καὶ πλείων.
«Ὁ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἡγεύμενος πρεσβύτερος
«Ἰούγκος πρῶτος ἔπασεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μάχης,
«παρ' ἡλικίαν θαύματα ἀνδραγαθίας. εἴ τις
«καὶ ἄλλος, ἐπετέλεσε σὺν τοῖς λοιποῖς προμάχοις.

— 15 —

«Τιμῆς λαμπρὸν δόρυμα τὰ σώματα τῶν νέων
«ἐννέα Ἰουγκοβιτῶν ποιοῦν δλόγυρά του.
«Συντηρωμέν' ὑπάρξαντες κατὰ τὰς μάχας, δέον
«νὰ ἦν' ἀδιαχώριστοι καὶ ἐπὶ τοῦ θανάτου.
«Ὁ Βόϊκος Ἰούγκοβιτῆς ἔπασε τελευταῖον·
«Τὸ ξίφος του ἐσκόρπισε τοὺς Τούρκους τοῦ Μουράτου,
«ὥσταν ἱεράξ ἄγιος εἰς τὰς δαίλας πελείας
«ἐνσπείρει φρίκην ἂν χυθῇ κ' ἐντρόβους σκεδανύει.
«Κ' ἐνθ' ὁ τοῦ Βάνου ἔπασεν υἱὸς τῆς Σερβίνικας,
«σωρὸς πτωμάτων Τούρκικῶν τὸν τόπον του δεικνύει.

— 16 —

«Ὁ δὲ γαμβρός σου Ὁδλίτς Μιλότς ἐναμύλλως,
«ὡς καταράκτης ἔπασεν ἐντὸς τῆς ψυχροτάτης,
«Σιμῖττας, πάντων ὑστατος, ὁ τῆς πατρίδος στύλος!
«Καὶ ὑπὸ τῶν θυμάτων του ἡ ὄχ' ἡ χλοερὰ της,
«καλύπτεται εἰς κολόνον κειμένων ἐπαλλήλων.
«περὸν νεμῶν κατ' ἐκεῖ καὶ ὁ Σουλτὰν Μουράτης·
«τῶν στρατηγῶν τοῦ μεταξὺ τρωθεῖς, ἐν τῇ καρδίᾳ.
«Δόξα Θεοῦ ἐπὶ Μιλό; καὶ ἐπὶ πάντων τούτων!
«ἐν ταῖς καρδίαις θέλει ζῆ τῶν Σέρβων αἰωνία
«κ' εὐλογημέν' ἡ μνήμη του, ἡ θαυμαστὴ τοσοῦτον!

— 17 —

«Τὰ ἄσματα τῶν γυναικῶν, γερόντων τε καὶ νέων
«τοὺς ἄθλους τοὺς περικλαεῖς καὶ τὰς ἀνδραγαθίας
«ὅλ' ἐξυμῶσι τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνων τῶν γενναίων,
«ἐφ' ὅτων διατώζεται τὸ Ἀμσέλ τῆς Σερβίας.
«Ὁ Βούκης δὲ ὁ αἵματος ὁ Βούκης τελευταῖον,
«κατηραμένος δι' ἀρχὴς ὡς εἶναι αἰωνίας
«αὐτὸς τε καὶ τὸ γένος του· δίδωσι τὸν γενναῖον
«προδότης ἡγεμὼνα του, λειποτακτεῖ κρυφίως
«μὲ χιλιᾶδας δώδεκα τῶν ὑπ' αὐτὸν ἱππέων,
«δαίλων καθὼς ὁ Ἰβίος κ' ἀτίμων αἰωνίως». —

Βέρνχ.

† ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
(διδάκταλος).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΣΑΝΙΟΥ

Επειδὴ λοιπὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους οὐδαμοῦ κενὸν τι διάστημα πρὸς τοποθέτησιν δύο ἢ καὶ ἐνὸς Μητροπολίτου Σισανίου εἰς τὴν ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν μέχρι τῆς χρονολογίας τῆς περὶ χρεῶν τῆς ἐπισκοπῆς Σισανίου περίοδον ἀναφαίνεται, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ ἀρχιερατεία αὐτῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σισανίου, κατὰ τὴν εἰρημένην τοῦλάχιστον σημειώσιν, παρίσταται ἀναμφισβήτητος, δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἴσως ἐσφαλμένη ἐκτίμησις τις καθ' ἣν, τὸν μὲν Ζαχαρίαν θεωρήσωμεν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἐν τῇ σημειώσει ὡς Κρήτης ἀναφερομένου πρόσωπον, τὴν δὲ ἐποχὴν τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σισανίου τοποθετήσωμεν κατὰ τὴν μεταξὺ Νικηφόρου καὶ Κυρίλλου ἐποχὴν, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1769 οἰκειοθελῆ παραίτησιν τοῦ Νικηφόρου ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου, ὁ τοῦτον διαδεχόμενος Κύριλλος ἐκλέγεται μὲν τὸ ἴδιον τοῦτο ἔτος Μητροπολίτης Σισανίου, ὡς ὁ Νεόφυτος ἀναφέρει, ἀλλὰ μετὰ τῆς παραίτησεως τοῦ πρώτου καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ δευτέρου συμπίπτει ἕκτινων μηνῶν κενὸν τι χρονικὸν διάστημα—τὸ ὁποῖον ὁ Νεόφυτος ἐν τῇ σημειώσει αὐτοῦ περὶ τῆς παραίτησεως τοῦ Νικηφόρου, φαίνεται παρασιωπῶν, ἐν ᾧ λεπτομερῶς περὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐκφράζεται—ἐν ᾧ

δυνάμεθα τὸν Ζαχαρίαν τοῦτον τοποθετῆσαι, ὅστις φαίνεται μῆνας τινὰς διακρατήσας τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἴσως δὲ καὶ πρὶν ἢ μεταβῇ ἐν αὐτῇ, μετατίθεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κρήτης, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου· ὅτι δὲ ὁ Νεόφυτος ἀναγράφων τὰ ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ζαχαρίου χρεὴ τῆς ἐπισκοπῆς Σισανίου, καὶ πρὸς τὸν πανιερώτατον ἅγιον Κρήτης χρεὸς τι ἐκ φιλοτιμίας, τῆς ἐπισκοπῆς ἐν αὐτῇ ἀναφέρον, ἡδύνατο Κρήτης νὰ θεωρήσῃ τὸν εἰρημένον Ζαχαρίαν, τὸ αὐτὸ δὲ πρόσωπον ἐν ἀρχῇ μὲν καὶ ἐπικεφαλίδι τῆς σημειώσεως Μητροπολίτην Σισανίου χαρακτηρίσῃ, διότι ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἡ ἐπισκοπὴ ὤφειλε τὰ ἀναγραφόμενα χρεὴ, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ὡς Μητροπολίτην Κρήτης, διότι τὰ ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς Σισανίου δικαιώματα αὐτοῦ μετεβιβάσθησαν αὐτῷ ἐν τῇ σημειώσει ὡς Μητροπολίτη Κρήτης, νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ παραδεχθῇ τις, οὐδ' ἀσυνήθης δὲ φαίνεται τοιαύτη τις ἀντίληψις. Μὴ ἔχοντες ἐν ὅψει ἡμῶν τὸν κατάλογον τῶν Μητροπολιτῶν Κρήτης τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως, ἀγνοοῦμεν ἐὰν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην περιλαμβάνει οὗτος Μητροπολίτην Κρήτης ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα ἢ ἕτερον καὶ ποῖον· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Ζαχαρίας, εἴτε θεωρηθῇ, εἴτε μὴ ὡς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἐν τῇ σημειώσει ἀναγραφόμενου ἀνωνύμου Κρήτης πρόσωπον δύσκολον, ὡς εἴρηται, ἔργον παρίσταται ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σισανίου, ἥτις οὐδὲ ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου, ὅστις περὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ τὰς σωζομένας ἐν τῷ κώ-

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΧΑΡΕΜΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΚΗΒΡΗΖΑΗ ΜΕΧΜΕΤ-ΠΑΣΣΑ

Ἡ Ναζίπ Χανούμ μετὰ τὸν γάμον τῆς, ὑπέστη πολλὰς περιπετείας. Ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔφυγε μεθ' ὧν ὅσα αὐτῇ εἶχεν καὶ ἐτελείωσε τὸ στέδιόν του διὰ πτωχεύσεως.

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἔμεινε χήρα μετὰ δώδεκα τέκνων. Μὴ δυναμένη νὰ συντηρῆται καὶ τρέφῃ τὴν πολυάριθμον οἰκογένειάν τῆς ἡ Ναζίπ ἀπεράσισε νὰ καταφύγῃ πλησίον τῶν παλαιῶν αὐτῆς κυρίων καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Κων)πολιν γηράτατα καὶ ἐνδε-δυμένη βράχῃ.

Οἱ Τοῦρκοι ἀντὶ νὰ τὴν ἐπιπληξώσιν διὰ τὴν διαγωγήν τῆς ὑπεδέχθησαν αὐτὴν μετ' ἀγαθότητος καὶ τῇ ἐπρομήθευσαν καὶ μέχρι τῆς σήμερον μέτᾳ πρὸς συντήρησιν.

Ἡ πριγκίπισσα ἦτο γυνὴ μὲ λίαν ὁρμητικὰ πάθη πρὸς τοῦτοις δὲ μὲ χαρακτηριστὰ εἰς ἄκρον ὦμόν. Αὕτη ἐξήσκει μεγάλην ἐπίβρασιν ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Σουλτάνου Μαχμούτ. Διηγούν-

ται ὅτι διεσκέδαζε, συνάγουσα πρὸ αὐτῆς δέκα Ἑλληνας νεανίας ἐξυρισμένους καὶ ἡλειμμένους, τοὺς ὁποίους ἠνάγκασε νὰ χορεύωσι μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα· συχνάκις ὁ ἀδελφός τῆς, μανθάνων τὴν διασπορὰν εἰς τὴν ὁποίαν παρεδίδοτο μετὰ τῶν ὀρχουμένων τούτων, διέτασσε νὰ τοὺς συλλαμβάνωσι, χωρὶς οὐδέλλως νὰ φανῇ ἡ ἀδελφὴ τοῦ προσέχλομένη ἐκ τούτου. Ἡμέραν τινὰ περιδι-δάξουσα ἀνὰ τὴν πεδιάδα διέκρινε νέον εὐειδῆ χωρικόν, τὸν ὁποῖον προσεκάλεσε νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ ἀνάκτορα μετ' ἀνθῶν καὶ ἄλλων ἀσημάντων ἀντικειμένων. Οὗτος ὑπῆγε καὶ ποτὲ πλέον δὲν ἠκούσθη τίποτε διὰ τὸν ἀτυχὲς τοῦτον νέον· ἐσφάγη ἀπὸ ἔχρησμευσε πρὸς διασκέδασιν τῆς πείσμονος καὶ ὠμῆς καύτης γυναικὸς.

IV

Η ΣΥΖΕΥΞΙΣ ΜΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΜΕΧΜΕΤ-ΠΑΣΣΑ.

—Ο ΓΚΙΟΖΑΙΟΥΚΛΟΥ ΡΕΣΣΙΔ-ΠΑΣΣΑΣ ΜΟΙ Ε-ΠΗΒΑΥ'ΝΕΙ ΝΑ ΕΥΡΩ ΔΙ' ΑΥΤΟΝ ΓΥΝΑΙΚΑ.

—ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟΝ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΙ.

—ΔΙΔΕΤΑΙ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΤΟΥ ΧΑΦΗΖ-ΠΑΣΣΑ.

Αἰχάντος τοῦ Ραμαζανίου ὁ μνηστήρ μου Κήρυξ-ἤλῃς

δικαι σημειώσεις κατέθηκε, υποδεικνύεται, πῶς δὲ μνεία τις ποῦ γίνεται περὶ αὐτῆς καὶ τοιούτου προσώπου. Ἀλλ' ἡ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ζαχαρίου ἐκφερομένη γνώμη δύναται νὰ λάβῃ καὶ ἐτέρην διατύπωσιν, ἥτις φαίνεται ὅτι φέρει περισσότερα στοιχεία πιθανότητος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Νικηφόρος μεταβὰς εἰς βασιλεύουσαν μετὰ καὶ ἄλλων Μητροπολιτῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρῖδων καὶ ἐπιτυχῶν τὴν προσάρτησιν αὐτῆς εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως διέμενε καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἔτη Μητροπολίτης Σισανίου, καὶ ὅτι παραιτηθεὶς ἐν ἔτει 1769 ἐκ γῆρατος, ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπέθανεν ἐν Κων)πόλει μετὰ ἐν ἔτος, ὡς ὁ Νεόφυτος ἀναφέρει· δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπίθανον νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ὁ Ζαχαρίας οὗτος ἦν ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου Σισανίου Νικηφόρου καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς μετὰ τὴν προσάρτησιν ἐπὶ δύο ἔτη ἀρχιερατείας αὐτοῦ—ὅστις οὐδέποτε ἴσως καὶ νὰ ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσαν γνωστοῦ ὄντος ὅτι καὶ ἐν Κων)πόλει ἐτελεύτησεν—καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1769 οἰκιοθελῆ παραίτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου ὁ μὲν Κύριλλος ἐκλέγεται εἰς διαδοχὴν τοῦ Νικηφόρου τούτου, ὡς καὶ ὁ Νεόφυτος ἀναφέρει, ὁ δὲ Ζαχαρίας προάγεται εἰς Μητροπολίτην Κρήτης ἀπὸ Σισανίου ἐπίσκοπος. Ἡ γνώμη δ' αὕτη κατὰ τοσοῦτον μάλλον πιθανὴ φαίνεται καθ' ὅσον ἀπ' ἐνὸς μὲν ἐξηγεῖ τὴν σιωπὴν τοῦ Νεοφύτου, ὅστις, ὡς γνωστὸν, οὐδὲν ἀναφέρει οὐδαμοῦ περὶ Ζαχαρίου, ἀπ' ἐτέρου δὲ συνηθε-

στάτη παρίσταται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ.
(Συνέχεια)

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ο ΔΙΟΝΤΣΙΟΣ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ

Προχθὲς, ὅσοι παρευρέθησαν εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Ἀμλέτου, ἐπέβλεπον δρολογουμένως μίαν νύκτα πλήρη ἀπολαύσεων πνευματικῶν. Καὶ ἀληθῶς εἶναι ἡ μόνη καλλιτεχνικὴ ἐσπερίς, ὅποιον πρὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἀπελαύσαμεν. Τὸ δύσκολον πρόσωπον τοῦ Ἀμλέτου—τοῦ ἀριστουργήματος αὐτοῦ τοῦ μὴ ἔχοντος πατρίδα, καθότι ἀνήκει εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅπως τὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δραματικῶν συγγραφέων—υπεβύετο ὁ κ. Δ. Ταβουλάρης, ὁ ὁποῖος κατῴρθωσε νὰ μᾶς ἀνυψώσῃ μαζὶ τοῦ εἰς τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀμλέτου. Διότι πράγματι ὑπῆρξεν ὑπέροχος καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἔξοχος. Ὁ ῥόλος τοῦ Ἀμλέτου, μὴ ὅλην τὴν ῥοβερὰν περιπλοκὴν εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν μεγίστην δυσκολίαν εἰς τὴν ὑπόδυσιν, ἐσαγίνευσε μέχρι τοῦδε τοῦ ἐξοχωτέρους καλλιτέχνας τοῦ θεάτρου ἀνδρα καὶ γυναῖκας—διότι τὰ παριστοῦν καὶ γυναῖκας, ἐσχάτως δὲ ὑπεβύθη τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀμλέτου εἰς τὸ ἰδικόν τῆς θεάτρου ἡ Sarah Bernhardt.—Διότι ὁ Ἀμλετ, ὁ ὁποῖος εἰμπορεῖ νὰ παυχθῇ κατὰ τρόπους ἀπείρους, ἀναλόγως τῆς ἰδιουγενεῖας καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἀντιλαμπρυνεσθαι καθὲς ἡθοιοῦ, ὡς μαργίτης προσελκύει ὅλους τοὺς ἀληθινούς καλλιτέχνας, ὅσοι τρέφουν—μέσα τῶν πραγματικῶν καὶ ἀληθινῶν ἀγάπῃν πρὸς τὴν τέχνην, τέλος ὅλους τοὺς πραγματικούς καλλιτέχνας.—Καὶ ὁ κ. Δ. Ταβουλάρης ὁ ὁποῖος τιμᾷ καὶ προσθέτει ἄτι εἰς τὴν δόξαν τῆς πωχρῆς μας Ἑλληνικῆς σκηνῆς, ὡς ἀληθὴς καλλιτέχνης, μᾶς παρουσιάζει ἕνα Ἀμλετ, ὑπέροχον, μὲ τέχνην ἀνωτέραν, ἔξοχον, μᾶς παρουσιάζει δὲ καὶ τὴν ἰδικὴν του τὴν ὁλως πρωτότυπον* ἀντίληψιν τοῦ τοῦ δράματος τούτου.

*) Κατὰ τὸν Mounet-Sully τὸ κείμενον βριτῶς δεικνύει ὅτι ὁ Ἀμλέτος εἶναι 30 ἐτῶν καὶ γενεσιόφορος. - Σ. Σ. Η.

Μεχμέτ Βέης ἐσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀναγκαῖας προετοιμασίας πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ γάμου μας. Ὁ Φετῆ-Πασσᾶς ὅστις μᾶς εἶχεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του κατέβαλε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐξόδων καὶ μᾶς ἐβοήθησεν παντοιοτρόπως ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς νυκτὸς τοῦ Καδὴρ Γκασσι, ἥτις ἐορτάζεται τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ραμαζανίου. Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην οἱ μινιαρέδες εἶναι πεφωτισμένοι ὑπὸ μελανῶν φανῶν οἵτινες σχηματίζουν στίχους καὶ ῥητὰ ἐκ τοῦ Κορκιού.

Ὁ Σουλτάνος μετὰ μεγάλης πομπῆς ἔρχεται εἰς τὸ τζαμίον, ὑπὸ τὸ φῶς πυρῶν μετὰ στρατιωτικῆς φρουρᾶς, ἡγουμένης τῆς μουσικῆς καὶ συνοδευόντων τῶν μεγάλων τοῦ Κράτους βαθμοῦχων. Αἱ ὀθωμανίδες ἐπωφελοῦμεναι τῆς περιστάσεως ταύτης, ἐξέρχονται καὶ μετὰ περισσοτέρας ἐλευθερίας συνομιλοῦσι μετ' ἐκείνων οἵτινες πλησιάζουσι μέχρι τῶν ἀμαζῶν αὐτῶν, ὅπως τὰς χαιρετίσωσι καὶ προσφέρωσιν αὐταῖς ἀνθοδέμας καὶ γλυκύσματα. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, γραῖα τις κυρίᾳ, γυνὴ τοῦ ἱερέως, ὅστις ἔμελλε νὰ μᾶς στεφανώσῃ μετ' ἑλαδέν εἰς τὴν ἀμαζῶν τῆς καὶ μετ' ὠδήγησεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μέλλοντος συζύγου μου, ἐ-

κτισμένην εἰς ὕψος τι ἐκ τοῦ ὁποῖου διακρίνεται καθαρῶς ὁ Τοπχανές. Τὸ κτίριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον περιεκύκλου κήπος, ἦτο λίαν μικρόν. Συνέκειτο ἐκ τριῶν κοιτῶνων, καὶ ἐνὸς προδόμου, χρησιμεύοντος ὡς χαρμῆμον, ἐκτὸς ἐνὸς μικροῦ δωματίου δι' ἑνδρας ὀνομαζομένου Σιλαχαλί. Ἐκ τοῦ σημείου τούτου τὸ θέαμα ἦτο μεγαλοπρεπέστατον. Ὑπὸ τοὺς πόδας μας ἔκειτο ὁ Βόσπορος καὶ μακρόθεν ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς αἱ μεδιῶσαι ὄρηαι τοῦ Σκουτάρως. Τὰ ἐπιπλά κατὰ τὰ ἀνατολικά ἔθιμα ἦσαν ἀπλούστατα.

Ἀπ' οὗ συνώδευσεν τὸν Σουλτάνον εἰς τὸ τζαμίον ὁ Κηδρῆλης Μεχμέτ Βέης, ἐρθας, συνοδευόμενος ὑπὸ τινος στρατηγού, ἐνὸς ἄλλου ἀξιωματικοῦ καὶ τοῦ Νότζα. Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου εἶναι ἀπλουστάτη διὰ τοὺς ἐκ δευτέρου νυμφευομένους. Ἡ νύμφη ἵσταται πλησίον τῆς θύρας τοῦ χαρμῆμον ὁ νέονυμφος καὶ ὁ ἱερεὺς τοποθετοῦνται ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Ὁ Νότζας ἐρωτᾷ τρεῖς ἑκαστον, ἂν δέχεται τὴν ἄλλην ὡς σύζυγον. Ὅταν ἐκάστοτε λάβῃ βεβαιωτικὰς ἀποκρίσεις, ἀνακρινώσκει προσευχὰς τινὰς καὶ ἀποσύρεται, ῥοφῶντας ποτήριόν τι σερμυέτιον.

Κατὰ τὴν ἀποσύρσιν οἱ μάρτυρες, ὁ ἀνὴρ εἰσέρχεται εἰς τὸ χαρμῆμον, χωρετίζει τὴν γυναῖκα του καὶ μένει μόνος μετ' αὐτῆς.

Προσέχων τις εἰς τὴν ὑπόδυσιν τοῦ κ. Ταβουλάρη, ἀναγνώριζε ὅλα τὰ χαρακτηρηστικά τοῦ Ἀμλέτου· τὸ ἀγέρωχον, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν μελαγχολίαν, τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν του, τὸν ἐκδικητὴν κτλ. Μᾶς παρουσιάζει ὁ ἔξοχος αὐτοῦ ἥθοιός τις τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀμλέτου ὡς νευρικοτάτον καὶ περιέργον, εἰς τὸ ἄκρον ὅσον, ἀλλὰ ἔχον, συνάμα τὸ βρεμῶδες ἐκεῖνο ὕψος καὶ μελαγχολικόν, τὸ ὁποῖον ἀπαυτᾷ πράγματι ἡ ψυχὴ του. Μᾶς τὸν παρουσιάζει ἐπίσης ὡς ἀδύνατον καὶ βίαιον, ὅπου ὅμως ἡ βιαιότης του εἶναι πάντοτε ὑπερτέρα τῆς ἀδυναμίας του. Βλέπει δέ τις αἰνῶδες ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ καλονόχου ἐκεῖνο ὕψος· τὸ ὁποῖον ἀποκρύπτει ἀπὸ τοὺς περισταμένους τὴν τρομερὰν τρικυμίαν ἡ ὁποία μαίνεται εἰς τὴν ψυχὴν του. Τὸ αἰνιγματώδες ὕψος μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς παρουσιάζει τὸν Ἀμλέτον εἶναι ἀπαράμιλλον. Βλέπων κανεὶς αὐτὸν δὲν θὰ δυνήθῃ ποτὲ νὰ διευκρινήσῃ τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον περικαλύπτει τὴν ψυχὴν του.

Ὁ ἀείμνηστος κ. Ἀλέξανδρος Ρίζος Ραγκαζῆς ἐδήλωσεν, ὅτι, ἡ ὑπόκρισις τοῦ κ. Δ. Ταβουλάρη εἶναι πρωτότυπος καὶ ἔξοχος, ἐφαίμιλλος δὲ τῶν μεγίστων τῆς Εὐρώπης ἥθοιόντων, ὁ ἑσπερος δ' αὐτῶν εἰς τινὰς στιγμὰς καὶ ἐξάρσεις. Καὶ πράγματι, εἰς τὰς σκηνὰς π.χ. ὅπου παρεκκολληθεὶς τὸ φάσμα ματὰ φόβου, ἀλλὰ καὶ περιεργείας θέλων νὰ διευκρινήσῃ τὸν ἐριδότην τοῦ ἐγκλήματος ὁ ὁποῖος τὸν κατατρέπει· καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τῆς παραστάσεως, ὅπου διηγείται τὸ δράμα εἰς τὸν βασιλέα, ὡς καὶ εἰς τὸν θάνατόν του, εἶναι ἔξοχος κυριολεκτικῶς. Ὁ κ. Ταβουλάρης κατώρθωσε νὰ κάμῃ, ὥστε τὸ κοινὸν νὰ βλέπῃ μόνον αὐτὸν, νὰ μὴ παρατηρῇ παρὰ τὸ ὑψηλὸν τῆς τέχνης του καὶ νὰ πίπτει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς αἰσθημάτων εἰς τὸ ἄλλο, μὲ ἓν μόνον κίνημα αὐτοῦ. Καὶ ἡ τέχνη του καταφέρει, ὥστε νὰ λησμονώμεν τὴν πτωχείαν τοῦ θεάτρου καὶ νὰ ἀνυψώμεθα μαζὶ του εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ὕψη τῆς καλλιτεχνίας. Ὁ κ. Ταβουλάρης τιμᾷ τὴν Ἑλληνικὴν σκηνήν, ἀλλὰ καὶ ὁποιονδήποτε ἄλλην σκηνήν θὰ ἐτίμα μεγάλως.

Ἐν Βάρνῃ τῇ 14-ῃ Μαΐου 1899.

Z. ΜΑΚΡΗΣ

ΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὁ δικαστήριον τοῦ Τένεσε ἐξήτασε κατ' αὐτὰς τὸ ἐξῆς σκεπτικὸν ζήτημα: «Ἐπιτρέπεται εἰς ἓνα δικηγόρον νὰ

γυῖν δάκρυα, ἀληθῆ δάκρυα, ἐνῶ συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ πελάτου; Δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐκδήλωσις αὕτη ὡς παράνομον μέσον προκατάληψως τῶν δικαστῶν; Φαίνεται ὅτι δικηγόροι τινὲς τοῦ τοῦ ἐκεῖνον ἔχουν δακρυόχους ἀδένας ἄγαν εὐπαθεῖς καὶ ὅτι εἰναι ἀκαταγώνιστοι ὅταν συνηγοροῦν κλαίοντες ὑπὲρ τῆς ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου. Καὶ οὐ μόνον ἀπρόδοτοι ἀθωώσεως ἐπύρροντο, ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ συμπάθειαν μετεδίδετο ἡ συγκίνησις καὶ εἰς τοὺς ἐνόρκους καὶ τὸ δικαστήριον μετεβάλλετο εἰς κοιλάδα κλαυθμώνος.

Τὸ δικαστήριον ἀπεφάνθη, ὅτι τὰ δάκρυα ἀποτελοῦν μέσον ὑπερασπίσεως ὡς πᾶν ἄλλο. Καὶ οὕτω οἱ δικηγόροι τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ δλοσύρωνται κατ' ἀρέσκειαν.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὰ παράδοξα εἶναι ἀνεξάντλητα. Εἰς ἐκ τῶν δικηγόρων εἶναι κωσάλαχος καὶ ὡς μέσον συνηγορίας ἔχει μόνον τὴν παντομίμην. Φαντασθῆτε τώρα, ἔαν τοῦ στερήσουν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ κλαίῃ.

«Αἱ ΜΟΥΣΑΙ»

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΝΙΤΣΕ ΕΝ ΒΑΡΝΗ

ΙΔΡΥΘΕΝ Τῇ 1882.

Τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Βουλγαρίᾳ τυπογραφείων.

Ὅλως νέα Ἑλληνικά, Βουλγαρικά καὶ Γαλλικά στοιχεῖα. Ἀναλαμβάνει παντὸς εἶδους τυπογραφικὰς ἐργασίας, ἐπισκεπτήρια, προσκλητήρια, ἐπιστολάς, φανέλους, ἐγκυκλίους, ἀγγελίας, διάφορα ἐμπορικὰ βιβλία, διπλότυπα, περιοδικὰ, ἐφημερίδας, βιβλία κτλ.

Μουσικὰ φωνητικῆς καὶ ἑνοργανοῦ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς.

Παραγγελίας δέχεται καὶ διὰ τὰς ἐπαρχίας.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ, ΤΑΧΥΤΗΣ

καὶ

ΤΙΜΑΙ ΔΙΑΝ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ.

Τὴν πρωΐαν, ὁ ἀνὴρ ἐξέρχεται ἡ δὲ γυνὴ, ἐπωρελεῖται τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ὅπως στολισθῇ ὡραιότατα. Στολίζει τὴν κεφαλὴν τῆς διὰ πλουσίον ἐπικαλλύματος ἀδαμαντοκολλητοῦ, τιθεμένου ἐπὶ τῆς κόμης αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἀφίνει νὰ κρέμαται ἐλευθέρως, ἔπειτα ἐνδύεται μακρὰν κυμαίνουμένην μεταξωτὴν ἐσθῆτα, ἐπερὶβραμένην μετὰ χρυσοῦ. Οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἦσαν μία γραία, καὶ εἷς μαῦρος αἰχμαλωτός. Ὅλα τὰ πράγματα ἦσαν κεκλεισμένα διὰ ξυλίων δικτυωτῶν πλεγματῶν, τινὰ ἐκτὸς τούτου εἶχον καὶ ἐξώστας περιπερραγμένους διὰ δικτυωτῶν πλεγματῶν, ὀνομαζόμενα Δζόμπκ. Ἐκ τῶν παρθύρων τούτων ἤδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν χωρὶς νὰ μᾶς βλέπωσιν.

Ἡδυνήθην νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ κῆπος μας ἦτο λίαν ὡραῖος καὶ πρὸς τοῦτους, εἶχομεν τρεῖς θυρίδας διὰ τῶν ὁποίων ἠδυνάμεθα νὰ εἰσερχώμεθα εἰς τὰς γειτονικὰς οἰκίας. Τότε ἀνεώχθησαν αἱ θυρίδες αὗται διὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν εἰσῆλθον εἰς τινὰς κυρίας γραίας τε καὶ νέας μετὰ τῶν τέκνων τῶν ἀρρένων τε καὶ θηλέων, ἡλικίας ἐπὶ τὰς ἑξῆς ἐκτὼς ἐτῶν. Εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἐλευθέρως διὰ νὰ ἴδωσιν, ἔλεγον, τὴν νεάνυμρον.

Μὲ παρατήρουν ἐπισταμένως.

— Ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι ἀληθῶς ὡραία, Μασσαλάχ, ἔλε-

γεν μία.

— Τούρμισσα εἶσαι ἡ Κιρκασία; μοι ἡρώτα ἄλλη πλησιέζουσα μὲ.

— Εἶμαι Γεωργιανὴ—ἀπήντησα.

Δὲν ἔχεις ἀδελφὴν!—εἶπεν τρίτη.

— Ἐχω υἱόν, εἰς τὸν ὁποῖον, θὰ ἔχαιρον ἂν ἔδιδον γυναικα ὁμοίαν σοι.

— Δὲν ἔχω ἀδελφὴν.

Μεθ' ἐκάστην ἀπάντησιν συνωμίλουν μετὰ τῶν τουρκιστῶν ἡ εἰς κερκασίαν γλῶσσαν. Τινὲς ἀπήρχοντο, ἄλλαι δὲ ἐφθανον καὶ μοι ὑπέβαλον ἐρωτήσεις, τῶσον ἀνωρελεῖς, ὅσον αἱ πρῶται, χωρὶς νὰ μοι δίδουν οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχίας. Παρατηρήσασα ὅτι αὗται κατώκουν εἰς τὴν ἰδίαν συνοικίαν καὶ ὅτι πᾶσαι ἦσαν μητέρες ἢ γυναῖκες ἀξιωματικῶν, ἐφερόμην πρὸς αὐτὰς μεθ' ὑπολήψεως καὶ ἀπέρευγον πᾶν, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ τὰς βλάψῃ. Δὲν ἐτόλμων νὰ λάβω οὐδὲ μιᾶς στιγμῆς ἀνάπαυσιν καὶ ἐφερόμην μὴ τυχὸν τὰς προσβάλω, ἂν τὰς ζήτησω αἶδειν ἀποχωρήσεως. Μὲ ἀρῆκον μόνον ὅτε ἐνύκτωσεν.

(Συνέχεια)